

JOK-BLADET

2 - 2009

Text/innehåll där ej annat anges:
Olle Bernard (2009.09.05)
E-mail: olle.bernard@comhem.se
JOKs hemsida: jok.hemsida.net

JOK LOVSJUNGS

*"För idoga insatser
för att återskapa en uppskattad fågelsjö.
Man hör åter fåglar sjunga
med mångahanda ljud.
Skall icke då vår tunga lovsjunga
Järvafältets Ornitologiska Klubb."*

Detta JOK-blad inleds med vackra texttrader hämtade från det diplom som JOK erhöll i samband med att vår klubb utsågs till "Årets Djurvän 2009".

I början av maj informerades JOK om att klubben tilldelats Svenska Djurskyddsföreningens utmärkelse "Årets Djurvän" år 2009. Givetvis mycket glädjande och dessutom otroligt överraskande.

Enligt Svenska Djurskyddsföreningen erhöll Järvafältets Ornitologiska Klubb utmärkelsen för klubbens fantastiska arbete med att hålla Säbysjön öppen för det rika fågellivet.

Alla känner naturligtvis till att det inte bara är JOKs förtjänst att Säbysjön genom omfattande restaureringsarbeten under 1990- och 2000-talet åter blivit en av länets bättre fågelsjöar.

Utan Järfälla kommuns insatser, med såväl pengar som naturvårdsarbetande personal, hade Säbysjön aldrig kunnat restaureras på det framgångsrika sätt som områdets fåglar och vi fågelintresserade numera kan njuta av.

Ekonomiska bidrag till restaureringen, inklusive kostnader för det underhåll som erfordras för att bevara Säbysjöns höga standard som fågelsjö, har under de snart tjugo år som restaureringen pågått även erhållits från bl a Länsstyrelsen och EU.

Undertecknad (=JOK-bladets redaktör) mottog med JOKs styrelses förtroende utmärkelsen vid Svenska Djurskyddsföreningens årsmöte den 28/5.

JOK är dessutom den första förening/klubb som tilldelats priset "Årets Djurvän".

Alla tidigare pristagare, hade fram t o m i år, utgjorts av enskilda personer.

Snacka om JOK-anda och teamwork. Oslagbart! Tycks besegra det mesta.

Förutom diplom och blommor tilldelades JOK även en check på 10 000 kr.

Bland tidigare pristagare finns "allas vår" Astrid Lindgren (1986).

Vid Djurskyddsföreningens årsmöte 2009 utdelades också ett journalistpris, vilket tillföll P1:s Naturmorgon. Priset mottogs av producenten Lisa Henkow.

JOK SVERIGES MEST PRISBELÖNTA FÅGELFÖRENING ?

Som framgår på annan plats i detta Infoblad så fick JOK Svenska Djurskyddsföreningens pris *Årets djurvän* i år. Motiveringen var det arbete vi under många år utfört till fromma för fågelivet vid Säbysjön.

Detta är tredje gången som klubben får ett pris för sina naturvårds- och informationsinsatser på Järvafältet – tidigare har ju såväl *Sollentuna* (år 1997) och *Järfälla* (år 2001) kommuner belönat oss med sina respektive miljöpris.

Dessutom har enskilda JOKare vid flera tillfällen prisbelönats för insatser på Järva eller på andra håll. Olle Bernard blev ju först i raden att ta emot Föreningen Rädda Järvas pris *Järvafältets hjälte* förra året. Och i år fick Rikard Dahlén samma pris.

År 2003 belönades Bengt Sundberg med *Sollentunas Kultur- och fritidsnämnds premium* för att han ledde de synnerligen omtyckta fågelvandringarna på Norra Järva i SNFs och JOKs regi. Tommy Eriksson fick år 2008 *Upplands Ornitologiska Förenings Naturvårdsdiplom* för bl a sitt arbete med att ringmärka rovfåglar, något

som han i stor omfattning har gjort på Järvafältet. Den förste som fick detta diplom var för övrigt undertecknad som år 1981 dessutom fick *Svenska Dagbladets Miljövårdsdiplom* och år 1999 *ICA-kurirens Stora Miljöpris*, i samtliga fall för arbetet med skyddet av naturen och fåglarna vid nedre Dalälven. Ett arbete som bl a ledde fram till bildandet av Färnebofjärdens Nationalpark år 1998. Till en inte oväsentlig del kan JOK ta åt sig äran av även dessa pris – det var i huvudsak JOKare som gjorde de fågelinventeringar som låg till grund för bildandet av nationalparken och en rad närliggande naturreservat.

Även om jag saknar uppgifter om andra föreningar, så tror jag att man kan ta bort frågetecknet i rubriken ovan.

Under alla omständigheter är vi nog mest prisbelönta i förhållande till vår storlek – vi är ju idag bara drygt 400 medlemmar och för ca 15 år sedan var vi inte ens en fjärdedel så många.

Stig Holmstedt
Ordförande i JOK

VARFÖR UTSÅGS JOK TILL ÅRETS DJURVÄN?

Varför valde Djurskyddsföreningen just JOK, bland alla i vårt land duktigt och ideellt arbetande föreningar, till "Årets Djurvän"?

En möjlig del av en förklaring kan ju vara att Djurskyddsföreningen i år för första gången valde att ge sin utmärkelse till en förening eller klubb.

Att det "råkade" bli vår klubb JOK som var den förening som fick utmärkelsen, känns givetvis enormt trevligt.

Vi kan nog, med både tacksamhet, och självklart även med viss stolthet, också känna oss som representanter för en stor mängd med föreningar i vårt land. Detta med tanke på att det finns så otroligt många föreningar som utför imponerande prestationer, vilka i olika former bidrar till att förbättra vårt djurskydd.

Det finns nog ytterligare ett antal förklaringar till att just vi i JOK fick utmärkelsen.

En sådan, och förmodligen ganska så avgörande förklaring, kan ju vara att Järvafältet och JOK under framför allt de senaste två åren förekommit ganska flitigt i media.

JOK har liksom synts, vilket är ett krav för att någon skall uppmärksamma klubbens existens.

År 2008 blev en kanske icke helt okänd JOKare utsedd av föreningen "Rädda Järvafältet" till Järvafältets hjälte, något som drog till sig ett överraskande stort intresse hos både TV och tidningar.

Bland tidningsreportage under år 2008 tycks Svenska Dagbladets sakliga artikel i sin s k riksupplaga, om Säbysjöns och Säby strandängs lyckade restaurering, bidragit till att t ex Djurskyddsföreningen uppmärksammade JOKs ideella verksamhet vid Säbysjön.

Att en liten och rejält felflugan sparv, som aldrig tidigare observerats i vårt land, upptäcktes vid Säbysjön i början av januari 2009 minskade ju inte direkt intresset för det aktuella området. Den gulbrynade sparvens uppträdande vid Säbysjön har visat sig vara bekant långt utanför de intensivt fågelintresserades värld.

En förklaring som definitivt också bör finnas med är JOKs årliga och ideella arbetsinsats, med vassröjning, ute på Säby strandängs öar.

Om man funderar och spekulerar så går det nog att leta fram ytterligare förklaringar till varför just JOK, bland mängden föreningar, valdes till "Årets Djurvän".

SVENSKA DJURSKYDDSFÖRENINGEN

JOK har aldrig, trots att våra föreningar arbetar med djurskydd, enligt undertecknads kännedom hittills haft något samarbete med Svenska Djurskyddsföreningen.

Eftersom flera av oss kanske inte har så särskilt mycken kunskap om Djurskyddsföreningen och dess verksamhet presenteras här nedan lite kort information och historik om denna förening.

Undertecknad minns dock att jag och mina kamrater redan i pojkdåren ibland slängde ur oss frasen "den där borde man anmäla till djurskyddsföreningen".

Detta efter att man iakttagit någon form av djurplågeri riktat mot husdjur eller tamboskap.

Vad är och står Svenska Djurskyddsföreningen för?

(Följande uppgifter om Svenska Djurskyddsföreningen har främst hämtats från föreningens hemsida).

Citat från Djurskyddsföreningens hemsida:

"Svenska Djurskyddsföreningen är en ideell förening som verkar för djurens rätt till goda levnadsförhållanden. Genom att stödja forskning och belysa djurens situation i samhället påverkar vi lagstiftarna och förbättrar därmed djurens framtid. Dessutom arbetar vi aktivt mot alla former av djurplågeri."

Svenska Djurskyddsföreningen är en riktigt gammal förening och här följer en kortfattad historik om föreningen som dessutom ger en liten historisk inblick om människans syn på djuren i "dåtid".

Svenska Djurskyddsföreningen - lite historik

Svenska Allmänna Djurskyddsföreningen var en pionjär, så tillvida att den var den första djurskyddsorganisationen i Stockholm - men inte i vårt land - Strängnäs, Göteborg och även Gotland hade djurskyddsföreningar innan Svenska Allmänna Djurskyddsföreningen konstituerades vid ett sammanträde på Börsen 1875.

Tanken om bildande av djurskyddsorganisationer hade redan 1837 framförts av Fredrika Bremer, vidare hade en flora av djurskyddsföreningar vuxit upp i England, USA och Kanada. Svenska Allmänna Djurskyddsföreningen hade som målsättning förbättring av arbetshästens situation, djurtransporter, kupering av öron och svansar på hundar, hemlösa hundar. (Ämnen som tyvärr är aktuella även idag.)

1875 blev H K H Kronprinsen ständig medlem av föreningen.

1880 var det "Qvinnorna" som ville arbeta för att motverka grymma slaktmetoder, handel med levande fjäderfä i städerna som betydde långa transporter i trånga burar, begärde bättre transportanordningar vid sjötransporter, verkade mot vanor att pryda sina huvudbonader med uppstoppade småfåglar.

Vidskepelse fanns kvar 1885 - då kunde det förekomma att levande djur nedgrävdes i stallar och ladugårdar samt i nybyggnader för att förekomma "ohäll" och för att hejda "utbrutna sjukdomar".

1901 upprättades i Stockholm en avlivningsanstalt för mindre husdjur. Under senare år har Svenska Kvinnors Djurskyddsförening kunnat medverka till att ett djursjukhus kom till i Stockholm.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

2009 insåg Svenska Djurskyddsföreningen att utmärkelsen "Årets Djurvän" inte endast skall kunna tillfalla enskilda personer utan också föreningar/klubbar, något som vi i JOK känner synnerligen stor tillfredsställelse med.

FORTSATT UTBYGGNAD PÅ BARKARBYFÄLTET

Utbygganden av bl a bostäder på Barkarbyfältet kommer att fortsätta. Tempot minskade dock något under våren p g a finanskrisen, men förväntas att nu i höst och vinter åter ta ny fart.

Det område av fältet som står närmast på tur för att bebyggas är ytan mellan affären "Plantagen" och f d hangar "Helge gul".

Därefter kommer området utanför Plantagens parkering och ut på fältet i riktning mot gamla Enköpingsvägen att bli aktuellt.

I etapp 1 ingår enligt Järfälla kommuns tidigare redovisade utbyggnadsplan även bebyggelse utefter skogskanten mellan hangar Helge gul och brandkårens övningsområde.

Målet är att i etapper bygga ut hela Barkarbyfältet, vilket innebär ca 5000 bostäder.

Om ca 10 år tror Järfälla kommun att ca 7500 personer bor i den nya s k Barkarbystaden.

Utbyggnadstempot kommer med all säkerhet vara styrt av den s k marknaden.

Byggherrarna ser gärna att dessa lyckas skriva kontrakt med de boende, som förväntas bosätta sig i den nya Barkarbystaden, innan man sätter spaden i marken.

Barkarby flygklubb har sedan många år tillbaka nyttjat Barkarbyfältet för sin verksamhet. Vid årsskiftet 2008-09 sade Järfälla kommun upp avtalet med flygklubben, men eftersom denna anser att detta skedde på ett felaktigt sätt, har man valt att överklaga uppsägningen.

Flygklubben har under överklagandetiden, och i brist på annat lämpligt flygfält i Stockholmsområdet, fortsatt med sin verksamhet på Barkarbyfältet.

På grund av detta har Järfälla kommun anmält flygklubben till domstol och enligt uppgift skall tvisten avgöras i tingsrätten under september.

Barkarbyfältets fåglar;

de som häckar här (bl a *ormvråk, tornfalk, sånglärka, ängsbiplärka, busk- och stenskvätta*),

de som jagar/provianterar här (bl a *ormvråk, tornfalk, brun kärrhök, tofsvipa och skrattnås och silltrut*),

de som rastar här (bl a *ljungpipare, större strandpipare, storspov och snösparv*),

önskar i likhet med Barkarby flygklubb allra helst att flygfältet inte bebyggs.

Stora öppna ytor av Barkarbyfältets dimension utgör en bristvara i vår del av Stockholmsområdet.

SKJUTBANAN MELLAN BÖGS GÅRD OCH HANSTA

Det har under en längre tid debatterats över om skjutbanan, belägen ca 500 m sydost om Bögs gård (Sollentuna kommun), skall vara kvar.

Den aktuella skytteklubbens avtal med kommunen gick ut vid årsskiftet 2008-09 och något nytt avtal finns ännu inte.

Det är en politisk fråga/beslut om ett nytt avtal skall skrivas mellan kommunen och skytteföreningen.

"Kommunfullmäktige i Sollentuna behandlade i kväll den 10 juni frågan om skjutbanans framtid. Moderaterna och Kristdemokraterna begärde återremiss för att ytterliggare utreda förutsättningar för bibehållande av skjutbanan.

Voteringen utföll med 28 röster för återremiss och 33 röster för att frågan skulle avgöras i kväll. Med 26 moderat-röster och 2 KD-röster blev resultatet minoritetsåterremiss. Moderaterna lyckades alltså att skjuta på beslutet till framtiden då de insåg att de inte kunde få majoritet för att bibehålla skjutbanan. Moderaterna hemföll till att använda den metod som ofta oppositionen använder då de vill förhålla ett oönskat beslut. Så går det till i politiken. Man kan bara beklaga att politiker agerar på detta sätt. /Wolfgang Richter"

"Önskar förtydliga Wolfgang summering av gårdagens fullmäktige möte i Sollentuna.

Voteringen visade klart att moderaterna ej har någon majoritet för ett bibehållande av skjutbanan därför återremissen. Centern anslöt sig i sista stund till de övriga partier som önskar nedläggning. Enligt min information är KD splittrat varför vi med ganska stort hopp kan se fram mot hösten då frågan kommer upp till slutligt avgörande.

/Gunnar Bergkvist"

PLANERADE NATURVÅRDSARBETEN

För närvarande har JOK inte erhållit information om några planerade och mer omfattande naturvårdsarbeten på Järvafältet. Detta behöver dock inte utesluta att sådana ändå kan komma att utföras av någon av de kommuner som ansvarar för naturvården på Järvafältet.

Järfälla kommun har en mindre summa kvar, några 10 000 kr, av sin årliga driftbudget som sedan något år tillbaka finns tillgänglig för Säbysjöns våtmarker.

Merparten av 2009 års budgetpengar för Säbysjön nyttjades under den förra vintern och våren. Det då det goda isförhållandet medgav att mer omfattande arbeten, vid främst 30-meterskärret och Finnängen, kunde genomföras än på åtskilliga år.

Resterande pengar av årets budget kommer med största sannolikhet att användas vid **Säby strandäng**. Detta för att anlita en entreprenör som skall avlägsna en del tuvor samt all vass/kaveldun m m som finns på strandängens fastlandsdelen, dvs den del som är närmast den sk blå bården. Detta är ju den del av strandängen som är allra mest sank och därmed svårast att få bra avbetad av hästar och kor.

Djuren har problem med att röra sig i detta område, eftersom de riskerar att sjunka ner och rent av fastna, något som vi verkligen inte vill uppleva.

Efter årsskiftet 2009-10 förväntas att nya pengar (i driftbudgeten för år 2010) finns tillgängliga för att kunna användas till skötseln av Säbysjöns våtmarker.

Beträffande ett nytt och efterlängtat **fågeltorn vid Säbysjön**, något som JOK önskat under flera år, finns i dagsläget tyvärr inget nytt att informera om.

Föregående vinters uppstagning av fågeltornet, utförd av Järfälla kommuns personal, blev lyckad och medförde att tornet nu är betydligt stabillare än tidigare.

Däremot är tornet fortfarande alldeles för litet för det stora och ständigt ökande fågelintresse som finns på Järvafältet och inte minst för fåglarna vid Säbysjön.

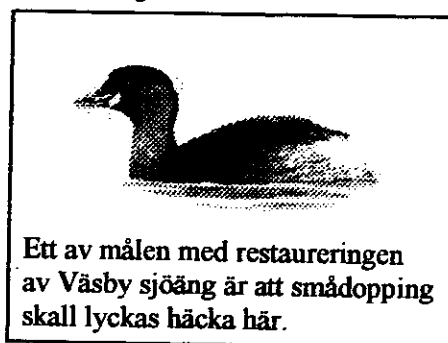
Järfälla kommuns prioritering, kompletterat med en allmän "sparorder", tycks göra att uppförandet av ett nytt fågeltorn tyvärr verkar hamna mycket långt ner på kommunens agenda.

Väsby sjöäng (Sollentuna kommun) kommer, under någon vecka i höst, att intensivbetas av Bögs gårds alla kor (ca 50 st).

Målsättningen är att korna skall beta bort så mycket som möjligt av den idag befintliga och höga vegetationen. Dessutom kommer korna att genom sitt trampande luckra upp jorden, vilket bedöms vara gynnsamt för den fågelfauna som vi hoppas få möta på lokalen kommande vår.

I Sollentuna kommuns planering för Väsby sjöäng ingår att ett nytt försök skall genomföras med grävmaskin för att skapa en klarvattenyta (ca 50 x 50 m) nedanför lokalens gömsle. Vid föregående försök, som genomfördes hösten 2008, sjönk tyvärr grävmaskinen ner och arbetet fick avbrytas.

Förhoppningsvis går det denna gång bättre att utföra schaktningsarbetet.

På flera av de ängar som är belägna utefter vägen mellan Hägerstalund och Älgkärstippen har **Stockholms kommun** under sommaren och hösten arbetat med att sätta upp nya staket för beteshagar.

Dessa ytor har under det senaste decenniet inte utnyttjats, vare sig för bete eller slätter. Resultatet har då visat sig att en igenväxning av området skett i en allt snabbare takt, vilket inte är önskvärt.

De nya beteshagarna kommer främst att nyttjas av de hästar som sedan åtskilliga år tillbaka finns stationerade i stallen vid Hägerstalund. Eftersom dessa hästar under åren påverkat naturen märkbart och negativt i stallens närområde, bidrar de nya hagarna till att minska slitaget i detta område.

Genom detta kommer området närmast stallarna att förhoppningsvis redan nästa år kunna erbjuda naturreservatsbesökare en betydligt vackrare landskap än vad som varit fallet under många år.

ATLASINVENTERINGEN

Med start år 2007 inleddes, i Stockholms Ornitologiska Förenings regi, en s k atlasinventering inom Stockholms Rapportområde, i vilket givetvis Järvafältet ingår.

Inventeringen skall pågå under totalt fem år och ditt bidrag, om du inte utsetts eller anmält dig som s k rutansvarig, är att under inventeringstiden skriva in alla häckningsindicierna som du observerat på Järvafältet.

Motsvarande gäller givetvis för samtliga observationer av denna karaktär, som du eventuellt gör inom hela Stockholms rapportområde.

Om du gör observationer under häckningssäsongen 2009 är det naturligtvis värdefullt om du skriver in dessa i rapportsystemet "Svalan".

Via länk på JOKs hemsida kan du nå Stockholms Ornitologiska Förenings hemsida där värdefull information redovisas om den pågående Atlasinventeringen.

ILLA VALD ÖVNINGSPLATS – BÅDE I TID OCH RUM

Den 11/6 upptäcktes hur **Brandkåren Attuna** genomförde sjöräddningsövningar i Säbysjön, mera exakt vid Jägarkullen. I övningarna ingick bl a att en brandkårsman simmade ut bland de närbelägna häckningsöarna för att därute "spela" hjälpbehövande. Genom rop och armviftningar lyckades han påkalla hjälp från brandkårens stora fordon som hade ryckt ut till Jägarkullen.

Räddarna släpade med sig en båt från grusvägen över Jägarkullen och ned till Säbysjön, där båtförbud gäller (t o m 15/7), för att med hjälp av denna paddla ut och rädda den nödställda.

Denna form av övning genomfördes sannolikt utan något som helst tillstånd, åtminstone inte från den avdelning inom Järfälla kommun som ansvarar för naturreservatets skötsel.

Man blir ju minst sagt irriterad och besviken när man inser att denna brandkårsövning sannolikt pågått under ca två veckor, vilket är lika med den tid som flera av oss noterat brandbilstrafik i det aktuella området.

Tyvärr kunde vi inte vid en tidigare tidpunkt inse vilken olämplig aktivitet som pågick under de två första veckorna i juni, dvs mitt under många fåglars intensivaste häckningsperiod.

JOK anmälde givetvis naturreservatsbrottet, som bl a omfattade olagligt framförd båt i sjön, omedelbart vid upptäckten den 11/6 till Järfällas kommunekolog (Katarina Ekestubbe).

Hon kontaktade i sin tur omedelbart Brandkåren Attuna och informerade om deras olämpliga övningsplats.

Ekestubbe i mail till undertecknad (2009.06.11): "Jag har pratat med ansvarig om deras otillåtna övning. De var mycket ångerfulla och ovetande om reservatsföreskrifter."

Hur skall man kommentera ett sådant uttalande? **Brandbefäl**, som med hjälp av erhållen nyckel av Järfälla kommun, öppnar bommen in till naturreservatet och släpper in brandbilar och personal för en övning inne i ett naturreservat, **borde väl redan vid planeringen för aktiviteten informera sig om gällande reservatsregler.** Att öva livräddning i en fågelsjö, mitt under den intensivaste delen av fåglarnas häckningstid, bevisar åter hur okunskap om naturens villkor, eller nonchalans då det gäller att informera sig om gällande regler, kan förstöra höga naturvärden.

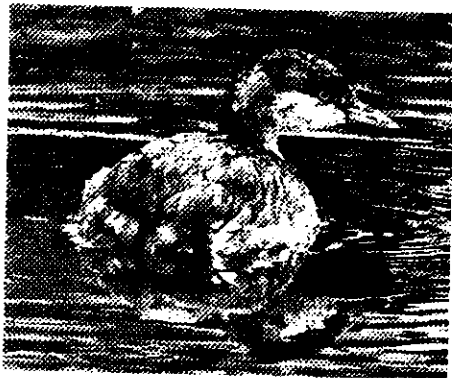
Och att detta drabbar ett område som är skyddat genom lagstadgade naturreservatsregler gör ju brandkårens klumpiga agerande bara än mer sorgligt.

SVARTHAKEDOPPING PÅ ALLDELES FEL PLATS

Den 29/8 fick några JOKare vara med om en minst sagt udda fågelupplevelse. Till affären Plantagens parkering, nära Barkarby flygfält, anlände ganska så tidigt på lördagmorgonen en bil, och då den kvinnliga föraren klev ur bilen blev de närvarande något förvånade. Detta eftersom hon inlindad i sin sjal, visade upp en ung svarthakedopping. Kenneth Sjögren var den överraskande mottagaren vilken tillkallade undertecknad som bara befann mig några meter från den unika uppvisningen/överlämningen.

Damen hade hittat svarthakedoppingen liggande på den vältrafikerade asfaltskörbanan i den s k Outletrondellen (Barkarby handelsplats). Hon valde, som tur var för doppingen, att stanna och plocka upp denna. Att vi JOKare fanns i närheten och kunde bidra vid räddningsinsatsen var ju synnerligen lyckat Egentligen bara exakt vad man ska kunna förvänta sig av en klubb som utsetts till "Årets Djurvän".

Efter att försökt kontrollera doppingens skick, och den såg oskadad ut, fixade vi fram en "transportbur", i detta fall en papperskasse från "Plantagen". Nedstoppad i denna kunde vi förflytta doppingen till sitt rätta element - vatten. I detta fall till Säby gårds damm, Säbysjön. Då svarthakedoppingen lagts ut i dammen började den allra först ivrigt dricka vatten. Därefter satte den igång att dyka. En törstig och hungrig dopping bör kunna tyda på att fågeln var frisk och oskadad. Förhoppningsvis var den i så bra skick att den, efter en för doppingar mycket unik lördagförmiddag med bl a två bilresor, kommer att kunna leva vidare. Och detta helst utan flera besök på vältrafikerade körbanor.

Den unga svarthakedopping vilar i Säby gårds trygga damm.

Hur i hela världen hade då den unga svart-hakedoppingen hamnat på körbanan? Många hundra meter från närmaste vattensamling.

Närmaste häckningslokal för arten, där ungar producerats i år, är Viksjö golfbana. En annan relativt närbelägen häckningslokal, med ungar i år, är ju Hjulsta vattenpark. Det går ju inte att säga att doppingungen kom från någon av ovan nämnda lokaler, men omöjligt är det ju inte.

Att förklara hur och varför svarthakedoppingungen, en tidig förmiddag, befann sig på en körbana långt från vatten går nog egentligen inte.

Det regnade rätt så kraftigt under natten innan upptäckten, vilket innebar att det samlades rätt så mycket vatten på körbanorna.

Möjligen kan den unga doppingen i mörker missbedömt en körbanevattensamling, och framför allt dess djup, och trott att den landade på en lämplig plats.

I själva verket landade den ju på allra sämsta tänkbara plats - en hårt trafikerad väg.

Den unga svarthakedoppingen kan ju i mörkret flugit mot någonting, typ ledning, staglina o s v. Den kan ju även, eftersom den upphittades på en vägbana, på något sätt flygande kolliderat med ett fordon.

Eftersom den upptäcktes mycket nära Barkarby flygplats skulle doppingen till och med, och kanske i mörker, ha kolliderat med ett flygplan.

Doppingen kan ju ha jagats av någon rovfågel och så att säga i jakten störtat ner på körbanan.

Den kan ju också ha varit sjuk, utmärglad, utmattad och helt enkelt inte orkat flyga längre än just hit och därför tvingats att "nödlanda".

Ett mycket stort tack till den för oss anonyma bilförare, som uppvisade synnerligen god stil då hon stannade bilen och plockade upp, och därmed räddade livet på den på körbanan liggande och helt hjälplösa doppingen.

Detta var helt avgörande för ett förhoppningsvist lyckligt slut eftersom en dopping inte klarar av att påbörja flygning från marken.

Att svarthakedoppingens räddare dessutom tycktes känna till JOKarnas skådaraktivitet vid affären Plantagens parkering och därför snabbt sökte sig dit med fågeln var givetvis ett bonus.

UPPDATERING AV ANTAL GULBRYNADE SPARV-X

Det exakta antalet personer som var och tittade på den gulbrynade sparven lär vi väl aldrig få veta. Den tidigare presenterade siffran om att ca 3000 personer besökte JOKs matning vid Säbysjön, för att beskåda den rara sparven, får fortsätta att gälla.

På Club 300s hemsida redovisas hur många av denna klubbs medlemmar som uppdaterat sig med gulbrynad sparv på sin s k Sverige-krysslista.

Hittills (2009.09.01) är 855 Club 300-medlemmar uppdaterade med gulbrynt sparv.

Med detta antal intar den gulbrynade sparven en andra plats på listan över vilken enskild fågel (individ) som kryssats av flest personer i landet.

Aktuell topplista:

1. **Orientvadarsvala 884 kryss (Skåne 2001)**
2. **Gulbrynad sparv 855 kryss (Järva 2009).**
3. **Dvärgspov 834 kryss (Öland 2005)**

Under den gångna sommaren passerade den gulbrynade sparven dvärgspoven tack vare att allt flera av Club 300s medlemmar daterat upp sig.

Eftersom ett antal medlemmar brukar invänta årsskiftet för att då göra ett bokslut, och då också passa på att datera upp sig på divers krysslister, kan vi förvänta oss att den gulbrynade sparven erhåller ytterligare några kryss. Detta bidrar till att "vår" sparv närmar sig orientvadarsvalan ännu mer.

Men kommer sparven ikapp? Lite ovisst är det nog, om det verkligen kan bli så trevligt.

Har du som är JOKare och Club 300-medlem daterat upp dig på C300s Sverigelista?

Det räcker tyvärr inte med att ha rapporterat in den gulbrynade på "Svalan", eftersom det inte finns någon direktkoppling mellan Svalan och Club 300. Du måste således själv uppdatera dig på Club 300s lista, även om du rapporterat på "Svalan".

Är du medlem i Club 300, och kanske ännu inte skapat dig en Sverigelista, är det kanske dags att göra detta nu, något som går enkelt att göra via Club 300s hemsida.

Alla bidrag behövs förmodligen för att den gulbrynade sparven skall nå den plats som nog många JOKare anser är självklar- på TOPPEN. När och om den gulbrynade sparven når toppen och därmed är Sverige-1:a genom alla tider, skulle man kanske våga tro att denna otroliga saga fått sitt fantastiska slut.

Nja – kanske ändå inte. Den här sagan tar nog aldrig slut. Åtminstone inte för vissa av oss. Och skulle den gulbrynade återvända till JOKs matning kommande vinter skrivs nya härliga kapitel i sagan om Järvafältets och Sveriges allra första gulbrynade sparv.

KOMMANDE VINTERS FÅGELMATNINGAR

JOK planerar att även under kommande vinter hålla igång 2 st matningar (söder om Säbysjön och väster om Fäboda gård).

Dessutom kommer JOK även denna vinter (för andra året), i samarbete med Sollentuna kommun, ansvara för en fågelmatning norr om Ravalen, belägen vid gångvägen nära sjöns utlopp.

Klubben kommer i likhet med tidigare år att främst, med pengar från klubbkassan, satsa på att köpa solrosfrön.

Vi kommer dock även att försöka köpa in t ex talg från någon slaktare eller butik.

Det är givetvis värdefullt med bidrag till våra matningar.

Ju mer mat, ju fler fåglar – enkel matematik.

Bidrag kan ske genom att placera ut lämplig fågelmat som t ex nötter, talgbollar, frukt, bröd o s v vid klubbens matningar.

Ett annat alternativ är att sponsra våra matningar med en liten slant på JOKs Plusgiro-konto 580 132-9 (Märk insättningen "Fågelmatning").

Kontaktmän och ansvariga för matningarna är: Tommy Eriksson, Tommy Carlsson och Olle Bernard (Säbysjön).

Björn Wester och Bo Hallman (Fäboda).

Mats Weiland och Rikard Dahlén (Ravalen).

Kommande vinters allra största fråga är given: **Kommer den gulbrynade sparven tillbaka?** Man kan ju alltid hoppas, men det är väl tyvärr ändå inte så särskilt troligt.

JUBEL I BUSKEN

Den 7/8 jublades det friskt i närheten av några mindre buskar vid Pommern, beläget på östra sidan av Ravalen. Orsaken till detta var att "Matte" Weiland under förmiddagen upptäckt en ivrigt sjungande busksångare på lokalen. Busksångare var en för många av Järvafälts-skådarna mycket efterlängtd art. Antalet observationer av arten är tämligen få på Järvafältet, vilket framgår av följande sammanställning:

1980.06.08-09: 1 ex. vid Säbysjön.
1982.06.16-23: 1 ex. i 30-meterskärret.
1989.06.30: 1 ex. efter Igelbäcken,
söder om 30-meterskärret.
1997.06.20-07.05: 1 ex. vid Skogvaktarkärret.
2009.07-17.08: 1-2 ex. vid Pommern, Ravalen.

Dessutom gjordes observationer av arten under de senaste två åren mycket nära Järvafältet, detta vid Björkebyskolan, Barkarby (2007) samt mycket nära Jakobsbergs centrum (2008).

Busksångaren vid Pommern sjöng så pass ofta att alla (förhoppningsvis) som besökte platsen fick höra denne. Att få se den skicklige sångaren, som mycket överraskande visade sig vara ringmärkt, var dock något besvärligare. Även om den höll till på låg nivå och inte valde att sitta högt upp i några stora lövträd. Fågeln dolde sig gärna i högvuxet gräs, vilket definitivt försvårade för de som försökte fotografera denne. Med stort tålamod lyckades i alla fall bli Ulf Franzén få till några riktigt bra bilder. Med hjälp av "Uffes" bilder kunde t o m ringen avläsas (ringnummer CD85855) och efter kontakt med Ringmärkningscentralen (Nordiska Riksmuseet) erhöles uppgiften att busksångaren ringmärktes som 2K+ (dvs andra kalenderåret eller äldre) den 9 juni 2007 vid Oset i Närke. Fågeln är idag alltså minst 3 år gammal.

ÄLSKAR KÄRRSÅNGARE OLJUD?

Det tycks vara något specifikt med norra Järvafältets kärrsångare, eftersom dessa konstant verkar söka sig till de möjliga häckningslokaler som bjuder på allra mest oljud.

En, och under en period t o m två, av årets kärrsångare stationerade sig så nära motorväg E18 som möjligt och detta kan väl bara tolkas som att Järvafältets kärrsångare älskar att omge sig med kraftigt motorljud.

Precis som den tappre kärrsångare, och hans "efterträdare", som sedan 1986 nästan varje år återvänt till den mycket hårt trafikerade korsningen nära Järfälla kyrka.

Då en av ringmärkarna fick kännedom om detta spännande återfynd skrev han följande: "Trevligt! Om alla siffror stämmer ringmärkte undertecknad och Lennart Eriksson denna busksångare klockan 06:00 den 9/6 2007 på Snötippen vid Oset i Närke. På lokalen har tidigare år även konstaterats en lyckad häckning och två troliga häckningar av arten. Detta är verkligen ett av årets mest oväntade återfynd för vår del och säkerligen inget som händer ofta i landet. Rätta mig om jag har fel! Tack både till upptäckaren och fotografen som jag hoppas rapporterar den till ringmärkningscentralen enligt konstens alla regler! Johan Åhlén (Fiskinge, Odensbacken)".

Enligt senaste Ringinform (info till ringmärkare) har 179 st busksångare ringmärkts i Sverige. Enligt samma Ringinform finns det hittills 4 st återfynd, oklart varifrån men sannolikt inte från övervintringsområdena.

Vid ett tillfälle (9/7) observerade Tommy Eriksson 2 st busksångare vid Pommern och en viss förhoppning, om att arten kanske skulle häcka på lokalen, infann sig. Tyvärr blev det nog inte så.

Busksångaren vid Pommern besöktes av många skådare och kunde höras fram t o m den 17/7.

Den i tid närmast observerade busksångaren på Järvafältet, var den vid Skogvaktarkärret år 1997.

Vi får innerligt hoppas på att det inte dröjer tolv år till nästa busksångare hörs sjunga i vårt område.

Håller Järvafältet på att få egen bullerälskande ras av kärrsångare?

År 2000 hördes minst 7 st sjungande kärrsångare i området mellan Järfälla kyrka och motorvägen, vilket utgör ett rekord för detta område. Flera av dessa satt utefter Bällstån (nära E18), som passerar genom det aktuella området.

Nog borde väl kärrsångarna ändå kunna hitta någon lämpligare häckningslokal någonstans på Järvafältet, som är betydligt lugnare och trevligare, åtminstone sett med mänskliga ögon, än det bullriga området vid kyrkan/E18.

DOPPINGAR HÄCKADE VID NYA LOKALER

Smådopping

Den 5/6 konstaterades att ett smådoppingpar vid Skogvaktarkärret lyckats få fram 2 st ungar som båda nådde flygg ålder.

Mycket trevligt eftersom det i år var första gången som smådoppingar observerats på denna lokal. Detta utgör dessutom sannolikt den enda lyckade häckningen av arten på Järvafältet i år, trots att smådoppingar observerades på flera platser under våren i området.

Svarthakedopping

Vid Hjulsta vattenpark häckade ett svarthakedoppingpar för första gången någonsin.

Parets första försök misslyckades men vid det andra fick man fram 4 st ungar. Hur många av dessa som blev flygga är obekant.

I området uppehöll sig många trutar vilka utgjorde ett hot mot svarthakedoppingarna.

Detta utgör enda lyckade häckningen av arten på Järvafältet år 2009.

ANDHÄCKNINGAR

Bland intressanta andhäckningar på Järvafältet finns t ex följande:

- Snatteband:** Ca 10 kullar vid södra Säbysjön, vilket är ungefär lika många som under år 2008. 1 kull vid Råstasjön
- Skedand:** 1-2 kullar vid Säby strandäng.
- Brunand:** Ca 10 kullar vid södra Säbysjön, vilket är ungefär lika många som under år 2008. Säbysjön utgör därmed fortfarande en av Upplands bästa häcklokaler för brunand.

ROVFÅGELHÄCKNINGAR

- Bivråk:** På norra delen av Järvafältet bör minst två häckningar/häckningsförsök genomförts.
- Brun kärrhök:** Vid Säbysjön lyckades 1 par få minst 4 ungar flygga. På samma lokal påbörjade ytterligare 1 par häckning, men misslyckades tyvärr.
- Duvhök:** Starka indicier finns på en häckning väster om Ravalen. Ytterligare något par bör ha häckat på norra Järvafältet, men inget bo har hittats trots eftersök. På södra delen av Järvafältet konstaterades 2 st misslyckade häckningar. Lyckade duvhökshäckningar konstaterades vid Bromsten och norr om Kallhäll.
- Sparvhök:** På norra delen av Järvafältet konstaterades två lyckade häckningar och ytterligare ett antal par förväntas ha häckat i området. Hur många par är dock tyvärr okänt
- Ormvråk:** På norra delen av Järvafältet konstaterades 4 st lyckade häckningar vid Barkarby fältet och i dess närområde inkluderat Älgkärrstippen. Ytterligare 3-4 par bör ha häckat/försökt häcka på norra Järvafältet.
- Fiskgjuse:** 1 par lyckades få en unge flygg vid Säbysjön. Paret presenterade år 2007 den första lyckade häckningen för arten på Järvafältet sedan 1940-talet. Eftersom man inte hann med att både ersätta ett nedblåst bo och genomföra häckning år 2008 var det extra trevligt att notera årets lyckade häckning vid Säbysjön. Vid Översjön ägnade sig ett annat par åt bobygge. Förväntas häcka där år 2010.
- Tornfalk:** Ingen lyckad häckning konstaterad på norra delen av Järvafältet. 1 par inledde häckning som avbröts vid nordvästra delen av Barkarbyfältet. I slutet av augusti sågs dock minst 3 ungar födosöka vid Barkarbyfältet och 30-meterskärret och detta kan ju utgöra resultatet av en lyckad häckning på okänd plats i området. På södra Järvafältet bör en lyckad häckning genomförts vid Skogvaktarkärret.
- Lärkfalk:** Häckningar/häckningsförsök bör ha genomförts vid följande områden: Säbysjön/Älgkärrstippen, Ravalen/Väsby sjöäng samt Molnsätra.

UGGLEHÄCKNINGAR

- Kattuggla:** Konstaterade och lyckade häckningar med tiggande ungar upptäcktes vid Djupan och norr om Ravalen. Ungfåglar observerades även vid Väsby sjöäng, vilket indikerar på en lyckad häckning vid eller nära denna lokal.
- Hornuggla:** En lyckad hornugglehäckning konstaterades vid Ärvinge träsk, vilken utgör årets enda rapporterade häckning på Järvafältet.

TREVLIGT MÅNGA KORNNARRAR

Under sommaren 2009 gästades Järvafältet av flera kornknarrar än på åtskilliga år. Extra positivt var det dessutom att kornknarrarna hördes på flera platser på Järvafältet.

Under perioden 29/5-28/7 hördes relativt ofta 2 st kornknarrar vid **Ursviks äng**. Vid något tillfälle hördes t o m 3 st kornknarrar på denna lokal.

Vid **Finnängen** hördes en kornknarr, tyvärr bara tillfälligt, den 2/6.

Den 6/6 fanns en kornknarr vid **Skogvaktarkärret**, också detta bara tillfälligt.

Från den 21/6 t o m den 28/6 uppehöll sig en kornknarr på ängen mellan flygfältet och det s k **Akallakorset**. Vid denna lokal hördes 2 st kornknarrar den 22/6.

Vid den nyskapade lokalen **Blötängen**, belägen på södra delen av Järvafältet, fanns 1-2 kornknarrar under perioden 11/7-29/7.

Den 6/7-18/7 uppehöll sig en kornknarr vid **30-meterskärret**, norr om den s k ALU-bron.

Slutligen hördes en kornknarr vid **Granholms-tippen** den 15/8.

Hur många kornknarrar som besökte Järvafältet under år 2009 är inte så lätt att exakt ange.

Det är ju t ex fullt möjligt att fåglarna rört sig i området och därmed hörts "knarra" på flera platser.

Försök till summering:

Ursviks äng: 2 kornknarrar (29/5-28/7)-
vid något tillfälle 3 st.

Finnängen: 1 kornknarr (2/6)

Skogvaktarkärret: 1 kornknarr (6/6)

Barkarbyfältet: 2 kornknarrar (22/6)

Blötängen: 1-2 kornknarrar (11-29/7)

30-meterskärret: 1 kornknarr (6-18/7)

Granholms-tippen: 1 kornknarr (15/8).

Tidigare observationer av kornknarrar på Järvafältet under 2000-talet:

2001.06.05-09: 1 ex. vid Skogvaktarkärret.

2004.06.10: 1 ex. på Barkarbyfältet/söder Ålsta.

2005.06.05: 1 ex. vid Hjulstakorset.

2005.05.24: 1 ex. vid Skogvaktarkärret.

2006.05.21: 1 ex. i norra 30-meterskärret.

2008.05.31-07.02: 1 ex. vid Skogvaktarkärret.

2008.06.03: 1 ex. i södra 30-meterskärret.

VADARE—HÄCKNINGAR

Det är tyvärr endast några få arter vadare som häckar på Järvafältet och årligt häckar väl egentligen bara tofsvipa, enkelbeckasin och skogssnäppa i ett lite större antal.

Mindre strandpipare har i princip varje år försökt häcka med något par på Järvafältet och i år har lyckade häckningar (2 st) konstaterats vid den s k Gamla stenkrossen på södra Järvafältet. Vid Säby strandäng fanns som vanligt åtminstone ett par under häckningstid, men inga rapporter finns om att häckningsförsöket på denna lokal resulterat i några ungar .

Vid Översjön har drillsnäppor tidigare varit pålitliga häckare, men så är det tyvärr inte längre. Ingenting tyder på att arten häckat där i år.

På Säby strandäng, egentligen ingen lämplig lokal/biotop för häckande drillsnäppor, uppehöll sig ett par under häckningstid. Dock upptäcktes aldrig några unga drillsnäppor på lokalen.

REKORDTIDIG TÖRNSKATA

Redan den 2/5 upptäcktes årets första törnskata (hane) på Järvafältet. Detta på en av de klassiska törnskatelokalerna utefter grusvägen mellan Hägerstalund och Djupan. Eftersom tidpunkten, för denna törnskatas återkomst till Järvafältet upplevdes som rejält tidig, gjordes en kontroll i rapportsystemet "Svalan".

Då konstaterades att denna individ var årets **nionde inrapporterade törnskata i landet**.

Under april upptäcktes 5 st törnskator och den 1-2/5 ytterligare 3 st i Sverige.

Enligt JOKs Fågelrapporter finns följande uppgifter om första datum under 2000-talet för törnskatorna på norra Järvafältet :

2000- 24/5, 2001- 6/5,

2002- 9/5, 2003- 10/5,

2004- 8/5, 2005- 18/5,

2006- 21/5, 2007- 17/5,

2008-13/5 och 2009- 2/5.

SKRATTMÅSKOLONIERNAS VID SÄBY STRANDÄNG, RÅSTASJÖN OCH LÖTSJÖN ÅR 2009

Säby strandäng

Inför skrattmåsarernas ankomst till Säbysjön detta år hade ett rejält stort område utanför Säby strandäng vassröjts av JOK och Järfälla kommun.

Skrattmåsarerna slog sig som vanligt ner ute på öarna och detta år, när all vass var borttagen på samtliga öar utanför strandängen, valde måsarerna att placera sig så centralt som möjligt, d v s så långt bort från de närliggande strandskogarnas höga träd som möjligt.

Skrattmåskolonin vid Säby strandäng bestod i år, i likhet med de närmast föregående åren, av ca 1000-1100 par.

Totalt kom i år ca 1115 ungar på vingarna, vilket är ett mycket bra resultat, lika bra som under åren 2006, 2007 och 2008.

Resultatet vid Säby strandäng hade sannolikt varit några hundra fler flygga ungar om inte **gråhägern**, med det unika födovallet **skrattmåsunger**, för tionde året i rad härjat i måskolonin.

Gråhägern, som våldgästade kolonin under ca 50 dagar, tog 5-10 måsunger/dag, vilket innebär att denne brandskattade skrattmåskolonin på 250-500 ungar.

Råstasjön

Vid Råstasjön häckade i år ca 500 skrattmåspar, vilket är det största antalet på åtskilliga år. Hur många ungar som nådde flygg ålder är en aning osäkert, men antalet bör vara ca 200 st.

Lötsjön

Vid Lötsjön häckade i år ca 100 skrattmåspar. Antalet flygga ungar på denna lokal är hittills obekant.

HUR HÖGT KAN EN FÅGEL FLYGA?

Rubrikens frågeställning är väl inte helt främmande för någon av oss och just denna fråga ställdes ganska så nyligt på SOF:s hemsida. Då levererades följande svar, signerat Magnus Ullman:

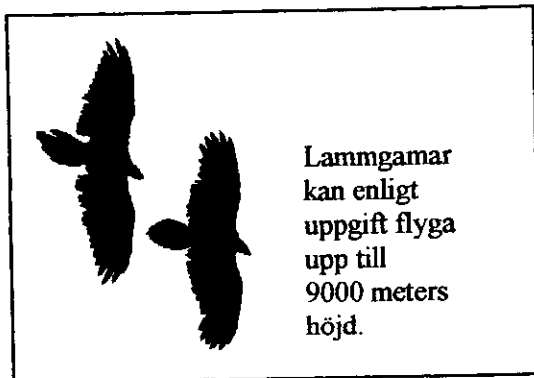
”Åtminstone svanar och gäss har iakttagits på höjder runt 9.000 m.ö.h.

Jag kan förstå din skepsis – hur klarar de kylan, syreförsörjningen? Men uppenbarligen förekommer det. Dock är det sannolikt ovanligt att fåglar flyttar på den höjden.

Långflyttande vadare (som flyger non-stop i flera dygn) har registrerats på 6.000 m – och det är nog vanligare.

Ytterligare ett antal arter har iakttagits på höjder mellan 2.000 och 2.500 m.

Nattflyttande småfåglar flyger i allmänhet på höjder mellan 300 och 700 m men somliga når 1.500 m.”

En given följdfråga är väl varför fåglarna ibland väljer att flyga så kan tyckas onödigt högt.

Fåglarnas val av flyghöjd i samband med flyttning, d v s längre flygetapper, avgörs nog främst av vindförhållanden.

Gynnsamma vindar är givetvis mycket värdefullt för att orka klara av långa distanser.

Sämre väderförhållanden, som t ex regn och dimma, gör nog också att vissa arter kan välja att flyga på en högre nivå så att man undviker, och flyger ovanför det dåliga vädret.

Det är väl också troligt att vissa fågelarter, kanske då mest småfåglar, försöker flyga på nivåer där risken för att komma i kontakt med jagande rovfåglar är så liten som möjligt. På en aning högre flyghöjd undgår flyttande småfåglar förmodligen kontakt med lokala bestånd av t ex sparvhökar.

För vissa arter väljs nog flygnivån för att underlätta orienteringen.

Detta gör t ex bivråkarna vid Falsterbo som gärna avvaktar goda siktförhållanden, kombinerat med gynnsamma vindar, innan de tar höjd så att de förmodligen kan se över till Danmark innan de flyger över Öresund.

FLER INTRESSANTA FÅGELOBSERVATIONER 16/4 - 1/9 2009

Grågäsetableringen på Järvafältet

I år konstaterades 3 st grågåskullar vid Säby strandäng/Södra delen av Säbysjön.

Även år 2008 franns det 3 st grågåskullar vid Säbysjön, som hittills utgör den enda häckningslokalen för grågäss på Järvafältet. Etableringen av grågäss i området går verkligen långsamt.

Gravand

Den 18/5 sträckte 2 st gravänder tillsammans över Säbysjön.

Järvafältets 4:e amerikanska kricka

Den 20-23/4 rastade en amerikansk kricka (hane) i södra delen av Säbysjön och i norra delen av 30-meterskärret.

Tidigare fynd av amerikanska krickor:

1999.05.02 1 ex. hane rastade på Säby strandäng.

2001.04.30 1 ex. hane rastade i Säbysjön.

2003.04.14 1 ex. hane rastade i Säbysjön.

Sjöorre

Under hela dagen den 13/4 rastade en sjöorre (hane) i Ravalen.

En grupp med 14 st sjöorrar sträckte över Säbysjön den 1/5.

Små- och svarthakedopping häckade i år på Järvafältet

Läs om detta på annan plats i detta JOK-blad.

Brun glada- 4:e och 5:e fyndet

Den 21/5 sträckte en brun glada norrut över 30-meterskärret.

Samma bruna glada sågs även då den passerade norrut över Fysingen ca 20 minuter efter observationen vid 30-meterskärret.

Den 19/7 passerade årets andra bruna glada över 30-meterskärret

Dessa båda bruna glador utgör fynd nr 4 och 5 av arten på Järvafältet.

Tidigare fynd av brun glada på Järvafältet:

1974.05.18 1 ex. över Säbysjön.

2006.05.15 1 ex. över 30-meterskärret/Säbysjön.

2006.08.30 1 ex. över 30-meterskärret.

Ängshök

En ängshök (hane) observerades över Barkarbyfältet den 23/5.

Det totala antalet fynd av ängshök på norra Järvafältet är därmed totalt 10 st. Därav 6 st under 1990-talet och 4 st hittills under 2000-talet.

Kungsörn

Under våren gjordes följande två observationer av kungsörn:

18/3 1 ex. (4K) sträckte norrut över 30-meters.

26/4 1 ex. observerad från Fornborgsberget.

Samma örn sågs strax innan över Vallentuna.

Fjällvråk

Den 6/6 observerades en fjällvråk över 30-meterskärret. Tidpunkten är mycket udda för observationer av fjällvråkar i vår del av landet.

Pilgrimsfalk

20/8 1 ex. ad sträckte över Älgkärrstippen.

21/8 1 ex. (1K) sträckte förbi Fornborgsberget.

Småfläckiga sumphönan kom tillbaka

Fram till år 2000 var småfläckiga sumphöns mycket sällsynta på Järvafältet.

Under 1990-talet observerades arten endast åren 1991, 1996, 1997 och 1998.

Under 2000-talet observerades arten enl. följande:

2000- 5 ex, 2001- ca 5 ex, 2002- 3 ex,

2003- 0 ex, 2004- 5 ex, 2005- 2 ex,

2006- 2 ex, 2007- 0 ex, 2008- 0 ex.

Eftersom det inte sågs/hördes någon småfläckig sumphöna vare sig 2007 eller 2008 är det extra trevligt att arten i år återvände till Järvafältet.

Årets observationer:

28/4-17/6 1 ex. vid 30-meterskärret. Den 31/5 hördes 2 st vid denna lokal.

21/5 1 ex. vid Säby strandäng.

3/6-16/6 1 ex. vid Säby strandäng.

Antalet individer i år bör ha varit 2-3 st.

Kornknarr

Under sommaren noterades en mindre invasion av kornknarrar på Järvafältet, vilket finns beskrivet på annan plats i detta JOK-blad.

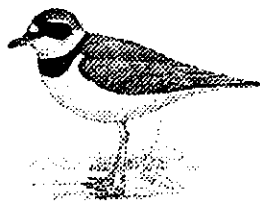
Mindre strandpipare - häckning

I år lyckades 2 par mindre strandpipare få fram ungar vid den gamla stenkrossen i Solna.

Vid Säby strandäng fanns även i år 1 par. I likhet med nästan alla tidigare år, då ibland t o m 2 par funnits på lokalen, misslyckades de mindre strandpiparna med häckningen på strandängen.

Större strandpipare

Under kvällen den 3/5 och morgonen 4/5 rastade en större strandpipare på Säby strandäng. Den 24/7 rastade 3 st större strandpipare på Barkarbyfältet. Den 22/8 rastade åter 8 st och den 4/9 4 st större strandpipare på samma lokal.

Kustpipare

Den 4/5 observerades 3 st kustpipare vid 30-meterskärret. Sannolikt hade dessa rastat i kärrets norra del, vilket i så fall bör vara de första av denna art som rastat här. Den 2/8 sträckte 5 st kustpipare över 30-meterskärret, den 19/8 1 ex. över Fornborgsberget, den 22/8 2 ex. över Ravalen och den 29/8 2 ex. över Fornborgsberget.

Spovsnäppa

En spovsnäppa sträckte över Barkarbyfältet den 9/7 och den 24/7 rastade 6 st spovsnäppor på samma lokal.

Dvärgbeckasin

Under minst tio år har vi i princip årligen kunnat studera rastande och födosökande dvärgbeckasiner på norra Järvafältet. Denna vår observerades rastande och på sitt mycket karakteristiska (gungande) sätt födosökande dvärgbeckasiner på Säby strandäng vid 30-meterskärret samt vid Sjögårdet.

Myrspov

Den 26/7 sträckte en grupp med 32 st myrspovar över Ravalen och den 1/8 en grupp med 21 st över Barkarbyfältet.

Småspovar

13/5 7 ex. sträckte över Ravalen.
13/5 1 ex. sträckte över Barkarbyfältet.
6/7 1 ex. sträckte över 30-meterskärret.
12/7 1 ex. sträckte över 30-meterskärret.

Dvärgmåsar

Under våren observerades under perioden 30/4-3/5 minst 5 st dvärgmåsar vid Råstasjön. På norra Järvafältet utgjordes vårens enda

dvärgmåsobservation av en provianterande fågel vid Säbysjön den 17/5.

Lite dvärgmåshistorik för norra Järvafältet:

1990-talet gjordes endast ett fynd - år 1996. Antal dvärgmåsar observerade på norra Järvafältet under 2000-talet:
2000 - 4 ex/ 2001 - 0 ex/ 2002 - 4 ex.
2003 - 13 ex/ 04 - 130-140 ex/ 05 - minst 10 ex.
2006 - ca 30 ex/ 2007 - 15-20 ex/ 2008 - 9 ex.

Under 2000-talet har således antalet dvärgmåsar/år på norra Järvafältet varierat från 0 till 140 st. Eftersom skådaraktiviteten i området varit av ungefär samma omfattning under hela denna period så kan man konstatera att dvärgmåsar väljer flyttvägar och flygnivåer p g a olika betingelser, som framför allt väderförhållandet. Detta påverkar givetvis antalet observationer av arten i vårt område.

Turkduva

Den 19/4 uppehöll sig en turkduva vid Säby gård. Duven sågs under större delen av dagen vid gården där den både födosökte och dessutom även hördes sjunga vid några få tillfällen.

Observationer av turkduvor på norra Järvafältet under 2000-talet:

2004.06.10 1 ex. rastande vid Säby gård.
2005.06.09 1 ex. rastande vid Säby gård.
2006.05.14 1 ex. överflygande vid Bögs gård.
2009.04.19 1 ex. rastande vid Säby gård.

Jorduggla

En jorduggla upptäcktes vid Finnängen den 1/6. Ugglan sågs sittande i våtmarken innan den lyfte och då kom i närkamp med en duvhök.

Jordugglan tog förmodligen p g a detta höjd och flög i väg i riktning mot öster.

Göktytor

Under de senaste åren har göktytor uppträtt tämligen sparsamt på Järvafältet, men i år har göktytor observerats på ett glädjande stort antal platser i området. Sannolikt har flera häckningar genomförts på Järvafältet år 2009.

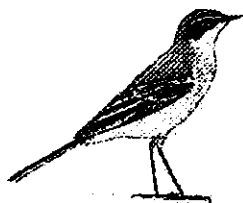
Gulärlor återvände till 30-meterskärret

Den sydliga rasen av gulärlor *Motacilla flava flava* återvände efter flera års frånvaro som häckfågel till 30-meterskärret.

På denna lokal häckade i år 1-2 par på den östra sidan och sannolikt även 1 par på den västra sidan av kärret.

Vid Molnsättra häckade som vanligt 2-3 par.

Vid Säby strandäng minskar tyvärr konstant antalet häckande gulärlepar och i år fanns här endast 1-2 häckande par.

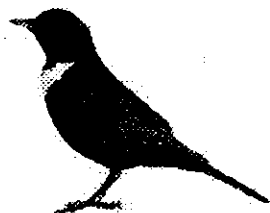

Svart rödstjärt

Den 23/4 upptäcktes en svart rödstjärt (honfärgad) som till en början födosökte i Molnsättras koloniområde, men senare under dagen uppehöll sig vid Molnsättra gård. Senast arten observerades på norra Järvafältet var den 10/4 2001 (en hona norr om Barkarby flygfält, nära hangar "Helge gul").

Ringtrast

En ringtrast (hane) rastade och provianterade den 23/4 i beteshagarna vid Molnsättra gård. Utör årets hittills enda observation av arten.

Gräshoppsångare - få och tillfälliga

Arten utgör sedan flera år tillbaka en raritet på Järvafältet. På andra lämpliga lokaler i närområdet har inte någon lika tydlig minskning av gräshoppsångare noterats.

På Järvafältets norra del, som ju till stor del är naturreservatsskyddad, har inte någon större biotopsförändring noterats på många år.

Trots detta är gräshoppsångarna sedan flera år i princip försvunna, bara några enstaka och tillfälliga observationer/år.

2009 års tillfälliga observationer:

9/5 1 ex. vid Hägerstalund, nära krossbanan.

24/5 1 ex. nära Älgkärrstippen.

Trastsångare

Den 14/5-13/6 fanns en trastsångare vid Säbysjöns västra sida, norr om den s k Kajen.

Den 30/5-1/6 fanns en annan trastsångare norr om Säbysjöns fågeltorn.

Den 13/6 hördes en trastsångare från sydligaste delen av Säbysjön.

Busksångare

Den 8-17/7 uppehöll sig en ganska så ivrigt sjungande busksångare vid Pommern, beläget på östra sidan av Ravalen.

Mer om detta trevliga fynd finns att läsa på annan plats i detta JOK-blad.

Bändelkorsnäbb

I skogsområdet norr om Översjön observerades en bändelkorsnäbb den 19/7.

Större korsnäbb

Hittills i år finns endast följ. två observationer: 13/8 2 ex. vid Fornborgsberget.

21/8 1 ex. vid Fornborgsberget.

Rosenfink

Under perioden 22-31/5 gjordes 5 st observationer av rosenfink i området (30-meterskärret och Säby gård). Samtliga fåglar var mycket tillfälligt rastande och sjöng endast några få strofer.

Höstobservationer 2009:

4/8 2 ex. överflygande vid 30-meterskärret.

7/8 1 ex. sträckande över 30-meterskärret.

13/8 1 ex. sträckande över 30-meterskärret

Lappsparv

Under våren gjordes följande två observationer av lappsparv:

13/4 1 ex. sträckte över Älgkärrstippen.

23/4 1 ex. rastade vid Molnsättra.

Redan under höstens inledning observerades flera lappsparvar:

30/8-5/9 som mest 5 st rastande lappsparvar i ruderatområdet öster om affären Plantagens parkering.

3/9 1 ex. sträckte över 30-meterskärret.

MYCKET ÄR POSITIVT I JÄRVAFÄLTETS FÅGELFAUNA— MEN ÄNDÅ INTE ALLT

På Järvafältet observeras årligen ca 190 fågelarter och ca 100 av dessa arter häckar årligt i området. Detta är givetvis mycket positivt och det stora antalet observerade och häckande arter beror huvudsakligen på att Järvafältet fortfarande innehåller många olika biotoper.

Allt är dock inte positivt för Järvafältets fåglar och i följande redovisning kommer en del negativa skeenden och utveckling att belysas.

Sångsvan

Vi väntar fortfarande på den första häckningen för arten på Järvafältet. Par har under de senaste åren visat sig i området under häckningstid, men hittills har inga sångsvanar lyckats häcka i området.

Årta

Arten är ingen vanlig häckfågel i vår del av landet och hittills har ingen lyckad häckning för arten konstaterats på Järvafältet. Häckningsförsök har dock noterats vid minst två tillfällen på Säby strandäng.

Järpe

Den senaste observationen av arten gjordes år 2007 (Kalkvikskärret) och det upplevs väl en aning osäkert om järpe finns kvar som häckfågel på Järvafältet. Det finns dock tämligen gott om lämplig biotop för arten och vi får väl hoppas på att det trots allt smyger omkring några järpar i skogarna på norra Järvafältet.

Svarthakedopping

Inte heller i år häckade svarthakedopping, JOKs egen fågel, på Järvafältet. Detta om man undantar den mycket överraskande häckning (1 par fick 2 ungar) som genomfördes vid Hjulsta vattenpark. Det upplevs givetvis trist att vi inte lyckas få tillbaka svarthakedoppingen som häckfågel vid Säbysjön, en lokal som hade ca 15 häckande par under 1960-talet.

Tornfalk

I år tvingades vi första gången på flera decennier konstatera att häckning av tornfalkar saknades vid Barkarby flygfält, en klassisk lokal för arten. Då antalet tornfalkshäckningar i landet var som allra lägst p g a den kvicksilverförgiftning som drabbade rovfåglar som tornfalk extra hårt, utgjorde emellertid Barkarby flygfält ändå en säker häckningslokal för arten.

Barkarby flygfält kommer om några år att till stor del vara bebyggt och hur tornfalkarna då skall klara sig kvar i området är ju ovisst. Förhoppningsvis kan åtminstone något tornfalkspar söka sig till naturreservatet och klara av att häcka där.

Trots att det i år inte konstaterades häckning i någon av holkarna vid flygfältet sågs under slutet av juli och i augusti ändå helt plötsligt unga tornfalkar (minst 3 st) vid flygfältet och vid det närbelägna 30-meterskärret. Kanske häckade tornfalkar ändå även i år vid flygfältet.

Pilgrimsfalk

Arten har under de senaste åren uppvisat en klart positiv trend och antalet häckande par i landet har stadigt ökat. Detta gjorde också antalet observationer av pilgrimsfalkar på Järvafältet fram t o m 2005, men från detta år har vi tvingats uppleva en tydlig och något oväntad minskning.

Trana

Antalet observationer av tranor har ökat i vårt område under de senaste decennierna, vilket givetvis är mycket positivt. En aning negativt kan dock kanske vara att inget tranpar ännu visat upp ett riktigt häckningsförsök på Järvafältet. Tranor häckar numera på bl a flera fågellokaler belägna i Storstockholmsområdet. Under de senaste åren har ett tranpar i början av häckningssäsongen uppehållit sig på norra delen av Järvafältet. Lokaler som då besökts är norra delen av 30-meterskärret samt Finnängen. Förhoppningsvis kan vi inom snar framtid få uppleva den första lyckade tranhäckningen på Järvafältet.

Mosnäppa

Antalet observationer av rastande mosnäppor på Säby strandäng var denna vår otroligt få, och endast tre st mosnäppor sågs. Man får väl hoppas att detta bara var en tillfällig nedgång och att mosnäppor redan nästa vår rastar i området med ett mera normalt antal (ca 20 st).

Rödbena

Järvafältets första lyckade häckning av rödbena genomfördes vid Säby strandäng år 1999. Även åren 2000 och 2003 lyckades rödbenepar få fram ungar på strandängen. Under åren 1998, 2001, 2002, 2004, 2006 och 2007 gjordes häckningsförsök (1-2 par) på Säby strandäng, som samtliga dock misslyckades. Under åren 2008 och 2009 observerades allt färre rödbenor vid Säby strandäng och några häckningsförsök gjordes då ej på denna lokal.

Drillsnäppa

Under åtskilliga år har 1-2 par drillsnäppor häckat vid Översjön, men tyvärr gäller inte detta längre. Sedan 2-3 år tillbaka är det mycket tveksamt, och egentligen inte troligt, att arten fortfarande häckar här. Därmed tvingas vi nog få inse att Järvafältet håller på att förlora en av de arter som häckat här under åtskilliga år. Enligt JOKs förteckning från 1968 häckade drillsnäppor på den tiden vid Säbysjön, Översjön och Råstasjön.

Fisktärna

Inte heller i år konstaterades någon häckning av arten på Järvafältet. Sannolikt bör dock något par häckat någonstans på södra Järvafältet eller i fältets närområde. Ett fisktärnepar gjorde ett misslyckat häckningsförsök på en utlagd boplattform i Ravalen.

Hornuggla

Ingen häckning på norra Järvafältet, och endast en häckning på södra delen, uppleva som trist. Hittills i år har för övrigt ingen enda hornuggla observerats på områdets norra del.

Trädlärka

Förhoppningsvis häckade i år något par trädlärka på Järvafältet, men detta är tyvärr långt ifrån säkert. En enda sjungande trädlärka rapporterades under den gångna våren på norra Järvafältet. Om man går ca 50 år tillbaka i tiden ansågs trädlärkan vara allmän på åtminstone vissa delar av norra Järvafältet. Rune Bollvik, bl a klassisk naturjournalist, författare och exkursjonsledare, hörde vid en vandring runt Säbysjön i början av 1940-talet fem sjungande trädlärkor.

Gulärta

Gulärterna tycks lämna Säby strandäng. Antalet häckande par blir tyvärr bara färre för varje år.

Som mest häckade 8 par på lokalen, men i år häckade endast 1-2 par på lokalen.

Vid Väsby sjöäng och Finnängen har, sedan dessa våtmarker anlades under början av 1990-talet, gulärter ibland visat sig. Dock bara vissa år och det är tveksamt huruvida arten lyckats häcka på dessa platser.

Gulärter häckar dock fortfarande stabilt, och detta sedan mitten 1980-talet, vid Molnsätra. I år återkom gulärter, med 2-3 häckande par, till 30-meterskärret, vilket givetvis är positivt.

Järnsparv

Antalet häckande par i området är numera tyvärr inte särskilt många och trenden för arten upplevs som negativ.

Buskskvätta

Arten upplevs ha minskat på Järvafältet under det senaste decenniet. Eftersom inga större biotopförändringar noterats på norra delen av området är minskningen av häckande buskskvättor svår att förklara.

Gräshoppsångare

Den negativa trenden för arten på Järvafältet består tyvärr. Endast några få, och dessutom tillfälliga, observationer gjordes under 2009.

Entita

Arten har tyvärr noterats för en allmän och tydlig nedgång i landet, vilket även konstaterats på Järvafältet. Antalet observationer blir färre för varje år, men fortfarande bör entita häcka med några par i vårt område.

Varfågel

Under vintern 2008-2009 fanns ingen övervintrande varfågel på Järvafältet, vilket får anses vara onormalt. Nästan varje vinter har hittills, endast med några få undantag, åtminstone en varfågel valt att övervintra på någon lämplig plats i området, som t ex i 30-meterskärret. Förhoppningsvis får vi redan kommande vinter åter glädja oss åt en övervintrande varfågel på Järvafältet.

Hämpling

Arten har aldrig varit allmän på Järvafältet, men i år saknades i princip observationer av hämplingar under häckningstid. Tyvärr given fråga: Häckar hämpling fortfarande på Järvafältet?

Rosenfink

Arten observerades för första gången på Järvafältet år 1968. Därfter ökade antalet observationer av rosenfinkar och vid några tillfällen konstaterades även häckningar i området.

Under 1990- och främst under 2000-talet har antalet observationer av rosenfinkar minskat rejält och arten utgör sedan några år tillbaka en raritet på Järvafältet.

Rosenfink minskar inte bara på Järvafältet utan även i övriga delar av landet.

Ortolansparv

Hittills i år finns ingen observation av arten på Järvafältet. Antalet observationer/år av arten har under de senaste åren inte varit så särskilt många.

Att arten i år kanske helt kommer att saknas i området, bekräftar bara den minskning av arten som tyvärr noterats i vårt land under flera år.

ANDERS ERIKSSON OCH CHRISTER MILD I RK

I år fick Sveriges Ornitologiska Förenings raritetskommitté två st nya medlemmar. Och det var inte vilka duvungar som helst utan JOKarna Anders Eriksson och Christer Mild.

Båda är synnerligen rutinerade skådare som dessutom startat sin skådarbana på Järvafältet. Det senare borgar givetvis för att SOFs RK tillförs mängder med ornitologisk kunskap vilken grundlagts på JOKs hemmaplan.

Christer har tidigare arbetat i SOFs RK medan Anders är ny i denna roll.

Vi i JOK gratulerar SOF till det utmärkta valet och lyckönskar Anders och Christer med raritetsarbetet.

PS: Några JOKare har redan börjat leta fram sina gamla observationer för att kunna författa och skicka in nya raritetsrapporter. Ett litet tips till Anders och Christer är därför att plugga in allt om t ex vattensångare och mindre skrikörn, arter vars Järvarapporter underkänts av tidigare RK.

MINKJAKTEN FORTSÄTTER

JOK fortsätter med att assistera Järfälla kommuns viltvårdare i försöket att minimera antalet minkar i 30-meterskärret, och därmed även vid södra delen av Säbysjön.

Under de senaste vintrarna har mycket få minkar fångats, vilket väl får anses vara positivt.

Jakten på minkar intensifierades i början av 1990-talet och då fångades under några år mellan 15-20 minkar varje vinter. Minkar finns dock fortfarande kvar i området, men lyckligtvis dock i ett mindre antal. Nya minkar kommer med all säkerhet att alltid vandra in i området och till en önskad snollvision, dvs inga minkar i området, lyckas vi nog därför aldrig nå.

Under augusti placerades nyttillverkade fallor ut på en strategisk plats i 30-meterskärret.

BÄVERINFO

Under den gångna vintern vistades minst en bäver vid Ravalen. Bävren, som lyckades övervintra i en hydda vid norra delen av sjön, sågs vid några få tillfällen under den gångna hösten och vintern. Därefter saknas tyvärr uppgifter om bäverns eventuella existens vid Ravalen.

Den 8/7 2009 observerade Karin Callmer en bäver som simmade utanför Säbysjöns fågeltorn.

Någon vecka tidigare ryktades det om att en trolig bäver observerats på samma plats.

Observationerna av bävrar under de senaste åren gör att det förefaller ganska så troligt, att bävrar försöker etablera sig på Järvafältet.

Närmaste kända lokal för "häckande" bäver bör vara Edssjön.